

Можливості вирішення діагностичних завдань за допомогою зразків для порівняльного дослідження

Олександр Андрусович

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна,
e-mail: m2244@ukr.net

Розглянуто дискусійні положення та наведені аргументи щодо можливостей використання зразків для порівняльного дослідження під час розв'язання діагностичних завдань.

Ключові слова: зразки для порівняльного дослідження; судова експертиза; діагностичні завдання.

Possibilities of Solving Diagnostic Tasks Using Samples for Comparative Research

Oleksandr Andrusovych

Controversial provisions and addressed arguments regarding the possibilities of using samples for comparative research during the solving of diagnostic tasks are considered.

Keywords: samples for comparative research; forensic examination; diagnostic tasks.

Окремі питання про поняття та сутність зразків для порівняльного дослідження є доволі дискусійними. Вивчення та аналіз юридичної літератури дають змогу стверджувати, що деякі науковці, визначаючи зразки, акцентують увагу на тому, що зразки використовують тільки для ідентифікації та встановлення групової належності об'єктів. Наприклад, С. О. Коропецька, В. М. Юрчишин, В. А. Савченко у своєму дослідженні зазначають, що «отримані зразки слугують об'єктами, що використовуються для порівняльного дослідження з іншими об'єктами,— речовими доказами, документами, живими людьми і трупами з метою їх ідентифікації або встановлення групової належності» [1, с. 5]. На наше переконання, зразки для порівняльного дослідження використовують для розв'язання не тільки ідентифікаційних та класифікаційних завдань, а й для діагностичних. Щодо цього приводу вважаємо за можливе навести такі аргументи.

Вивчення та аналіз наукової літератури й експертної практики дають можливість стверджувати, що криміналістична діагностика тісно пов'язана з ідентифікацією. Наукові засади криміналістичної діагностики, як відомо, формувалися під впливом теорії ідентифікації. Це не випадково, оскільки обидва процеси пов'язані між собою, що підтверджує багаторічна експертна практика. Розв'язання ідентифікаційних завдань зазвичай супроводжується розв'язанням діагностичних. Останні спрямовані на встановлення певних процесів, станів, зв'язків, можливостей,

характеристик об'єкта [2, с. 32]. У деяких випадках без розв'язання діагностичних завдань, наприклад, з'ясування якісних та кількісних показників властивостей об'єкта, можливості їх виникнення, механізму слідоутворення, умов зберігання, експлуатації та інших чинників, не може бути надано об'єктивну оцінку виявленим ідентифікаційним ознакам. Незважаючи на те, що процеси ідентифікації та діагностики взаємозумовлюють один одного, вони різняться умовами та метою при розв'язанні експертних завдань та супідрядністю використовуваних засобів, а також різняться за предметом пізнання та зв'язком об'єктів із подією кримінального правопорушення. За допомогою криміналістичної діагностики встановлюють сутність об'єкта, пов'язаного з подією кримінального правопорушення шляхом його порівняння з об'єктами або їх відображеннями, які не пов'язані з подією кримінального правопорушення. Своєю чергою за допомогою криміналістичної ідентифікації встановлюють тотожність шляхом порівняння об'єктів, кожен із яких перебуває у встановленому або передбачуваному зв'язку з подією кримінального правопорушення.

Так, супроводження процесу ідентифікації шляхом розв'язання діагностичних завдань можна простежити на певних стадіях експертного дослідження. Основними стадіями експертного дослідження є: попереднє дослідження; роздільне дослідження; експертний експеримент; порівняльне дослідження; оцінка результатів дослідження та формулювання

висновків; оформлення результатів експертного дослідження [3]. Наприклад, на стадії роздільного дослідження встановлюють, які властивості має досліджуваний об'єкт, на стадії експертного експерименту встановлюють механізм утворення слідів, можливості взаємодії об'єктів у конкретних умовах тощо. На стадії порівняльного дослідження важливим є розв'язання таких діагностичних завдань, як установлення закономірностей відображення, процесу механізму слідоутворення, чи має місце спотворення ознак, без визначення яких проведення дослідження може бути ускладнено, а в деяких випадках і неможливе. Важливе значення розв'язання діагностичних завдань мають на стадії оцінювання результатів дослідження та формулювання висновків, коли потрібно дати оцінку не тільки ознакам, що збігаються, а й тим, що різняться. При оцінюванні необхідно з'ясувати, наскільки ознаки, що різняться, є суттєвими й стійкими та які чинники вплинули на їх появу (походження). Ці обставини перевіряють у процесі експертного дослідження висуванням експертних версій. В експертному дослідженні висування версій відіграє важливу роль. Вважаємо, що це цілком закономірно, оскільки без постійної побудови та перевірки експертних версій неможливо правильно оцінити властивості об'єкта, що діагностується, і дійти достовірних висновків. До того ж установлення достовірного знання в діагностичному процесі, безсумнівно, позначиться і на розв'язанні ідентифікаційних

завдань. Наприклад, під час проведення трасологічних експертиз можуть бути висунуті експертні версії щодо властивостей слідів, властивостей об'єктів, які відобразилися у слідах, наявності та ступеню спотворення ознак об'єкта, що відобразився у слідах, походження відмінностей. Також можуть бути висунуті й інші версії щодо впливу тих чи тих ситуаційних чинників на відображення ознак та зміну властивостей тощо. Це підтверджує значущість експертної версії в діагностиці та сприятиме правильній оцінці ознак в ідентифікаційному процесі.

Отже, враховуючі зазначені нами аргументи, зразки для порівняльного дослідження можуть використовуватися для розв'язання й діагностичних завдань.

Перелік джерел посилання

1. Коропецька С. О., Юрчишин В. М., Савченко В. А. Відібрання зразків біологічного походження під час досудового розслідування: монографія. 2019. 184 с.
2. Дуфенюк О. М. Експертиза у кримінальному провадженні за законодавством України та Польщі: порівняльне дослідження: монографія. Львів, 2018. 272 с.
3. Інструкція про порядок проведення та оформлення експертних досліджень : наказ ДніпроНДЕКЦ МВС України від 31.10.2013 р. № 19/1-272н. URL:https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudove_pocherkoznavstvo/files/d_A_cy548lp9.pdf (дата звернення: 30.03.2024).